

«Մեր կյանքը և ծառայությունը» հանդիպման ձեռնարկի հղումներ

ՀՈՒԼԻՍԻ 5-11

ԳԱՆՁԵՐ ԱՍՏԾՈՒ ԽՈՍՔԻՑ | 2 ՕՐԵՆՔ
11-12

«Եհովան ինչպիսի՞ երկրպագություն է
ակնկալում մեզանից»

it-1, Էջ 1007, պր. 4

Հոգի

Ծառայել ամբողջ հոգով: Ինչպես արդեն նշվեց, «հոգի» բառը հիմնականում վերաբերում է մարդուն ամբողջությամբ, սակայն Աստվածաշնչի որոշ հատվածներում հորդոր է տրվում Աստծուն փնտրել, սիրել և ծառայել մեր «ամբողջ սրտով ու ամբողջ հոգով» (2Օր 4:29; 11:13, 18): Իսկ 2 Օրենք 6:5-ում գրված է. «Սիրի՛ քո Աստված Եհովային քո ամբողջ սրտով, քո ամբողջ հոգով ու քո ամբողջ ուժով»: Հիսուսն էլ նշեց, որ անհրաժեշտ է Աստծուն ծառայել ոչ միայն ամբողջ հոգով և ուժով, այլև «ամբողջ մտքով» (Մկ 12:30; Ղկ 10:27): Հարց է առաջանում՝ հոգի բարի հետ ինչո՞ւ են իիշատակվում սիրտը, ուժը, միտքը, եթե սրանք «հոգի» բարի հասկացության մեջ են մտնում: Քննենք մի օրինակ: Մարդը կարող էր ստրկության վաճառել ինքն իրեն (իր հոգին) ու դառնալ մեկ ուրիշի սեփականությունը: Բայց նա գուցե կես սրտով ծառայեր և չձգտեր լիովին գոհացնել իր տիրոջը, այսինքն՝ չօգտագործեր իր ողջ մտային ու ֆիզիկական ներուժը իր տիրոջ օգտի համար (համեմատիր Եփ 6:5; Կղ 3:22): Ուստի սիրտը, ուժը և միտքը ակներևաբար հիշատակվում են, որպեսզի աջքաթող չանենք դրանք, եթե ծառայում ենք Աստծուն, որին մենք պատկանում ենք, և նրա Որդուն, ով իր կյանքով փրկագնեց մեզ: Աստծուն «ամբողջ հոգով» ծառայել նշանակում է լիարժեքրեն անել դա՛ ներդնելով մեր ողջ անձը, ուժը, կառողություններն ու ցանկությունները (համեմատիր Մթ 5:28-30; Ղկ 21:34-36; Եփ 6:6-9; Փա 3:19; Կղ 3:23, 24):

it-1, Էջ 84, պր. 3

Զոհասեղան

Իսրայելացիները պետք է քանդեին իրենց երկրի բոլոր հեթանոսական գոհասեղանները, ոչնչացնեին սուրբ սյուները և սուրբ ձողերը, որոնք սովորաբար գոհասեղանների մոտ էին գտնվում (Ելք 34:13; 2Օր 7:5, 6; 12:1-3): Նրանք չպետք է նաև շինեին դրանց նմանությամբ որևէ բան, ոչ էլ որպես գոհաբերություն կրակի մեջ այրեին իրենց երեխաններին, ինչպես անում էին քանանացիները (2Օր 12:30, 31; 16:21): Միակ ճշմարիտ Աստծուն երկրպագություն մատուցելու համար Իսրայել ազգը ոչ թե բազմաթիվ գոհասեղաններ պետք է ունենար, այլ միայն մեկը, ընդ որում այն պետք է գտնվեր Եհովայի ընտրած վայրում (2Օր 12:2-6, 13, 14, 27; ի հակադրություն դրան՝ Բարեկոնում միայն Իշտար աստվածություն համար 180 գոհասեղան էր կառուցվել): Իսրայելացիները պատվեր էին ստացել Հորդանան գետին անցնելուց հետո չմշակված քարերից գոհասեղան կառուցել (2Օր 27:4-8), Հետուն կառուցեց այն Գերալ լեռան վրա (Ղս 8:30-32): Գրաված երկիրը բաժանելուց հետո Ռուբենի և Գաղի ցեղերը, ինչպես նաև Մանասեի կես ցեղը Հորդանանի մոտ հսկայական մի գոհասեղան շինեցին: Այդ քայլը շատ զայրացրեց մյուս ցեղերին: Սակայն նրանց զայրուցքը երկար չտևեց, պարզվեց, որ գոհասեղանը ոչ թե հավատութացության, այլ ճշմարիտ Աստված Եհովայի հանդեպ նվիրվածության նշան էր (Ղս 22:10-34):

Հոգևոր գանձեր

it-1, Էջ 925-926

Գարիզին լեռ

Գային գրավելուց կարճ ժամանակ անց, Մովսեսի պատվերի համաձայն, Իսրայելի բոլոր ցեղերը Հետուի առաջնորդությամբ հավաքվեցին Գարիզին ու Գերալ լեռների մոտ:

Այնտեղ ժողովրդի առաջ ընթերցվեց, թե ինչ օրինություններ նրանք կունենան, եթե հնագանդվեն Եհովային, և թե ինչ անեծքներ կգան նրանց վրա, եթե անհնազանդ գտնվեն: Շմավոնի, Ղափի, Հուդայի, Խաքարի, Հովսեփի ու Բենիամինի ցեղերը հավաքված էին Գարիգին լեռան մոտ: Ղևագիները և ուխտի տապանակը հովտում էին, իսկ մյուս վեց ցեղերը՝ Գերալ լեռան մոտ (2Օր 11:29, 30; 27:11-13; Հս 8:28-35): Ալիքուարար, Գարիգին լեռան մոտ կանգնածները պատասխանում էին իրենց կողմն ուղղված օրինություններին, իսկ Գերալ լեռան մոտ կանգնածները՝ իրենց կողմն ուղղված անեծքներին: Կարծիք կա, որ օրինությունները կարդում էին Գարիգին լեռան ուղղությամբ, քանի որ այն ավելի գեղեցիկ ու կանաչածածկ էր, քան քարքարոս ու հիմնականում լերկ Գերալը, բայց Աստվածաշնչում այդ մասին ոչինչ չի նշվում: Օրենքը բարձրածայն կարդացվեց «Խարայելի ամբողջ ժողովի, նաև կանանց ու երեխաների և նրանց մեջ եղող պանդուխտների առջև» (Հս 8:35): Երկու լեռների մոտ կանգնած այդ բազմաքանակ ժողովուրդը կարողացավ լսել ընթերցանությունը: Հավանաբար դրան որոշ չափով նպաստեց տարածքի հրաշալի ակրուսիկան (Լսելիություն) (տես ԳԵՐԱԼ ԼԵՌ):

ՀՈՒԼԻՍԻ 12-18

**ԳԱՆՁԵՐ ԱՍՏՇՈՒ ԽՈՍՔԻՑ | 2 ՕՐԵՆՔ
13-15**

«Օրենքն ինչպես էր արտացոլում Եհովայի հոգատարությունը աղքատների հանդեպ»

it-2, Էջ 1110, պր. 3

Տասանորդ

Հավանաբար կար նաև մեկ այլ՝ Երկրորդ տասանորդ, որին ամեն տարի մի կողմ էր դրվում և նախատեսված էր ոչ թե ղևական քահանայությանն աջակցելու համար (թեև ղևատացները բաժին ունեին դրանից), այլ ու-

րիշ նպատակով: Սովորաբար Խարայելացի ընտանիքն այն օգտագործում էր տարեկան տոնների ժամանակ: Եթե Երուսաղեմ գնալու ճանապարհը երկար էր, ու դժվար կլիներ տասանորդը տանել, ընտանիքը կարող էր այն փոխանակել փողի հետ: Նրանք այդ գումարն օգտագործում էին Երուսաղեմում սուրբ հավաքույթների ժամանակ իրենց կարիքները հոգալու համար (2Օր 12:4-7, 11, 17, 18; 14:22-27): Սակայն շաբաթ-տարիների ամեն երրորդ և վեցերորդ տարվա վերջում այս տասանորդը մի կողմ էր դրվում այդ տարածքում ապրող ղևատացների, պանդուխտների, այրիների և որբերի համար (2Օր 14:28, 29; 26:12):

it-2, Էջ 833

Շաբաթ-տարի

Շաբաթ-տարին կոչվում էր «ազատության [երբ.՝ հաշշրմիտուա] տարի» (2Օր 15:9; 31:10): Այդ տարվա ընթացքում հողը չէր մշակվում՝ լիակատար հանգիստ էր առնում, այսպես ասած՝ ազատություն ստանում (Ելք 23:11): Պարտը ունեցողները նույնպես հանգստանում էին, քանի որ ազատվում էին իրենց պարտքերից: Այդ տարի «Եհովայի պատվին.... ազատություն էր հայտարարվում»: Աստվածաշնչի որոշ մեկնաբաններ կարծում են (այս հարցի վերաբերյալ կա նաև այլ կարծիք), որ այդ տարի պարտքերը իրականում չեղյալ չէին համարվում, պարզապես պարտատերը իր հրեա եղբորից չէր պահանջում վճարել պարտը, քանի որ վերջինս շաբաթ-տարվա ընթացքում հողից եկամուտ չէր ունենում: Սակայն օտարազգիներից պարտատերը կարող էր պահանջել պարտը (2Օր 15:1-3): Որոշ ուարունիների կարծիքով՝ չեղյալ էր համարվում այն պարտը, որը խրայելացին օգնելու համար տվել էր իր աղքատ եղբորը: Իսկ գործարքների արդյունքում կրտսակված պարտքերի դեպքում այլ կերպ էին վարվում: Այդ ուարքունիների խոսքով՝ մ.թ. 1-ին դարում Հիլելը (հրեա օրենսգետ) մի ընթացակարգ էր սահմանել, ըստ որի՝ պարտատերը կարող էր դի-

մել դատարան և համապատասխան հայտարարություն անելով՝ նախապես կանխել իր տված պարտքի չեղարկումը (*The Pentateuch and Haftorahs*, edited by J. Hertz, London, 1972, pp. 811, 812):

it-2, Էջ 978, պր. 6

Ծառա

Օրենքներ՝ ծառա-տեր փոխարարերությունների վերաբերյալ: Խսրացելում երրայեցի ծառայի կարգավիճակը տարբերվում էր օտարական, պանդուխտ կամ նորաբնակ ծառայի կարգավիճակից: Ոչ երրայեցի ծառան համարվում էր իր տիրոջ սեփականությունը և հորից ժառանգաբար փոխանցվում էր որդուն (Ղև 25:44–46): Մինչեւ երրայեցի ծառան պետք է ազատ արձակվեր իր ծառայության 7-րդ տարում կամ Հորելյան տարում՝ կախված նրանից, թե որ տարին էր ավելի մոտ: Երրայեցի ծառային պետք է վերաբերվեին ինչպես վարձու աշխատողի (Ելք 21:2; Ղև 25:10; 20ր 15:12): Այն երրայեցին, ով ինքն իրեն վաճառել էր պանդուխտին, նրա ընտանիքի անդամներից մեկին կամ նորաբնակին, ցանկացած ժամանակ կարող էր փրկագնել ինքն իրեն: Նրան կարող էր փրկագնել նաև այն մարդը, ով ուներ դրա իրավունքը: Փրկագինը որոշվում էր՝ հաշվի առնելով, թե քանի տարի էր մնացել մինչև Հորելյանը կամ նրա ծառայության յոթերորդ տարին (Ղև 25:47–52; 20ր 15:12): Իր ծառային ազատ արձակելուց հետո տերը պետք է նվեր տար նրան, որ նա կարողանար նոր կյանք սկսել (20ր 15:13–15): Եթե երրայեցին իր կնոջ հետ էր ծառա դարձել, ապա նրա կինը նույնպես ազատ էր արձակվում: Սակայն եթե տերն էր ծառային կին տվել (հավանաբար խոսքը օտարազգի կնոջ մասին է, ով իր ծառայության յոթերորդ տարում ազատ չէր արձակվում), ապա այդ կինը և նրանից ծնված երեխաները մնում էին տիրոջ մոտ: Բայց եթե երրայեցի ծառան ցանկանար, կարող էր մնալ տիրոջ մոտ: Այս դեպքում տերը պետք է բզով ծակեր նրա ական-

ը: Դա նշան էր, որ ծառան մինչև իր կյանքի վերջը տիրոջն է պատկանում (Ելք 21:2–6; 20ր 15:16, 17):

Հոգևոր գանձեր

w06 4/1, Էջ 31

Ընթերցողների հարցերը

Ի՞նչ կարող ենք սովորել այն արգելքից, որ գրված է Ելից 23:19-ում. «Ուզ իր մօրը կաթի մէջ չ'եփես»:

Մովսիսական օրենքի այս հրահանգը, որն Աստվածաշնչում հանդիպում է երեք անգամ, կարող է օգնել մեզ հասկանալ, թե ինչն է Եփովան միշտ համարում, և թե որքան գթասիրտ ու քննուշ անձնավորություն է նա: Այս նաև ընդգծում է Եփովայի գարշանքը կեղծ երկրպագության հանդեպ (Ելից 34:26; Բ Օրինաց 14:21):

Մոր կաթի մեջ ուշին կամ այլ կենդանու եփելը կիակասեր բնության մեջ Եփովայի հաստատած կարգին: Աստված մոր կաթը նախատեսել էր ձագի սնուցման և զարգացման համար: Մոր կաթի մեջ ձագին եփելը, ըստ մի գիտնականի, արտահայտում է «արհամարհանք այն հարաբերության հանդեպ, որ Աստված հաստատել է ծնողի ու ձագի միջև ու սրբացրել այն»:

Կա նաև կարծիք, որ ձագին մոր կաթի մեջ եփելը հեթանոսական ծես է եղել, որն արվել է անձրև առաջ բերելու նպատակով: Եթե հորոց այդպես է, ապա այդ արգելքը կարող էր պաշտպանել խսրացելացիներին հարևան ազգերի անմիտ ու դաժան կրոնական սովորություններից: Մովսիսական օրենքում հատուկ նշվել էր, որ խսրացելացիները չգնային այդ ազգերի սովորություններով (Ղեւտացց 20:23):

Եվ վերջապես, այդ պատվերից երևում է Եփովայի մեծ գթասրտությունը: Օրենքը պարունակում էր համանման պատվիրաններ, որոնց համաձայն՝ արգելվում էր կենդանիներին դաժանաբար վերաբերվել և

հակառակ վարվել բնության մեջ Եհովա-
յի հաստատած կարգին: Օրինակ՝ Օրենքում
կային հրահանգներ, որոնք արգելում էին զո-
հաբերել նորածին կենդանուն, եթե այն մոր
հետ չէր եղել առնվազն յոթ օր, կամ նույն օրը
մորթել և՝ մորը և՝ ձագին, բնից հանել թոշնին
իր դրած ձվերի կամ ձագերի հետ միասին
(Ղետացոց 22:27, 28; Ը Օրինաց 22:6, 7):

Հստակ է, որ Օրենքը բարդ պատվիրանների
ու արգելքների մի շարան չէր: Այլ բաների
թվում, Օրենքում տեղ գտած սկզբունքներն
օգնում են մեզ մեր մեջ զարգացնել բարոյա-
կան հարցերի այնախի զգացողություն, որն
իսկապես արտացոլում է Եհովայի հրաշալի
հատկությունները (Սաղմոս 19:7-11):

ՀՈՒԼԻՍԻ 19-25

ԳԱՆՁԵՐ ԱՍՏԾՈՒ ԽՈՍՔԻՑ | 2 ՕՐԵՆՔ
16-18

«Սկզբունքներ՝ արդարությամբ դատելու
համար»

it-1, Էջ 343, պր. 5

Կուրություն

Ծախու դատավորների կողմից արդարա-
դատության խելաթյուրումը համեմատվում
էր կուրության հետ: Օրենքում բազմաթիվ
դրույթներ կային, որոնք դատապարտում
էին կաշառակերությունը, նվերներ տալը
կամ վերցնելը և նախապաշարումները: Այս-
ախի բաները կարող էին կուրացնել դատա-
վորին ու խոշընդոտել գործի արդար քննութ-
յանը: «Կաշառը կուրացնում է պարզ տե-
սողություն ունեցողներին» (Ելք 23:8): «Կա-
շառը կուրացնում է իմաստունների աչքե-
րը» (20ր 16:19): Որքան էլ արդար ու խորա-
թափանց լիներ դատավորը, հնարավոր է՝
դատական գործում ներգրավածներից մեկի
նվերի պատճառով գիտակցաբար կամ ան-
գիտակցաբար սիալ որոշում կայացներ: Ըստ
Օրենքի՝ մարդուն կարող էին կուրացնել
ոչ միայն նվերները, այլև նրա զգացմունքնե-

րը: Այնտեղ ասվում էր. «Խեղճի հետ կողմնա-
պահությամբ չվարվես և նախապատվութ-
յունը մեծավորին չտաս» (Ղե 19:15): Աղքա-
տի հանդեպ խղճահարությունից կամ հա-
սարակության մեջ հիշակ ձեռք բերելու
ցանկությունից մղված՝ դատավորը չպետք է
վմիոր հարուստի դեմ կայացներ գուտ այն
պատճառով, որ նա հարուստ է (Ելք 23:2, 3):

it-2, Էջ 511, պր. 7

Թիվ, թվական

Երկու: Երկու թիվը հաճախ է հանդիպում,
երբ խոսքը իրավական հարցերին է վերաբե-
րում: Երկու վկաների միանման ցուցմունք-
ները վկայությունը ավելի ծանրակշիռ էին
դարձնում: Որպեսզի դատավորը քններ որևէ
գործ, անհրաժեշտ էր, որ երկու, երեսն ան-
գամ երեք վկա ցուցմունք տար: Այս
սկզբունքը գործում է նաև քրիստոնեական
ժողովում (20ր 17:6; 19:15; Մթ 18:16; 2Կթ
13:1; 1Տմ 5:19; Եթ 10:28): Աստված նույն-
պես այս սկզբունքի համաձայն վարվեց, երբ
իր Որդուն որպես Փրկիչ ներկայացրեց մարդ-
կանց: Հիսուսն ասել է. «Զի՞ որ ձեր Օրենքում
էլ գրված է. «Երկու մարդու վկայությունը
ճշմարիտ է»: Ես եմ վկայում իմ մասին, և իմ
մասին վկայում է Հայոք, որն ուղարկեց ինձ»
(ՀՎ 8:17, 18):

it-2, Էջ 685, պր. 6

Քահանա

Քահանաների գլխավոր պատասխանատ-
վությունը Աստծու օրենքը մարդկանց բա-
ցատրելն էր: Նրանք նաև կարևոր դեր ու-
նեին հսրայելի դատական համակար-
գում: Իրենց հատկացված քաղաքներում քա-
հանաները օգնում էին դատավորներին, ինչ-
պես նաև նրանց հետ քննում էին չափազանց
դժվար գործերը, որոնց վմիոր տեղի դատա-
վորները չէին կարողանում կայացնել (20ր
17:8, 9): Քահանաները պետք է օգնեին քա-
ղաքի երեցներին չբացահայտված սպա-
նության դեպքերում ու հետևեին, որ քաղա-
քը արյունապարտությունից մաքրելու սահ-

մանված կարգը իրականացվեր (2Օր 21:1, 2, 5): Եթե խանդոտ ամուսինը մեղադրում էր կնոջը ծածուկ դավաճանության մեջ, նրան պետք է տաներ սրբարան: Այնտեղ քահանան պետք է համապատասխան արարողություն աներ, որի ժամանակ Եփովան կրացահայտեր ճշմարտությունը՝ ցուց տալով՝ կինը մեղավոր է, թե ոչ (Թվ 5:11–31): Բոլոր դեպքերում ժողովուրդը պետք է հարգեր քահանաների կամ նշանակված դատավորների կայացրած վճիռները: Իսկ եթե որևէ մեկը հանդգնորեն վարվեր կամ միտումնավոր անհնազանդություն դրսնորեր, պետք է մահվան մատնվեր (Թվ 15:30; 2Օր 17:10–13):

Հոգևոր գանձեր

it-1, Էջ 787

Արտաքսել, Վտարել

Ըստ Մովսիսական օրենքի՝ մարդը կարող էր մահապատժի ենթարկվել միայն այն դեպքում, եթե նրա հանցանքը հաստատվեր առնվազն երկու վկաների կողմից (2Օր 19:15): Այդ վկաները պետք է առաջինը քարկոծեին մեխագործին (2Օր 17:7): Այդպես նրանք ցուց կտային, որ նախանձախնդիր են Աստծու օրենքը և Խրաբելի ժողովի մաքրությունը պահելու հարցում: Դա մարդկանց նաև հետ էր պահում սուտ, անմտածված կամ հապեաւ վկայություն տալուց:

Հմտանանք քարոզական ծառայության մեջ

it-1, Էջ 519, պր. 4

Դատարան

Քրիստոնեական ժողով: Քրիստոնեական ժողովը պետության կողմից չի ստացել դատավճիռներ կայացնելու իրավասություն: Այնուամենայնիվ կարող է քայլեր ձեռնարկել կարգախախտ քրիստոնյաների նկատմամբ, ովքեր սուրբգորային խրատի կարիք ունեն, և անգամ հեռացնել նրանց ժողովից: Ուստի Պողոս առաքյալը ժողովին գրել է, որ նրանք, այ-

սինքն՝ ժողովի ներկայացուցիչները՝ վերակացություն անողները, պետք է դատեն կազմակերպության մեջ լինողներին (1Կթ 5:12, 13): Պետրոսը և Պողոսը, դիմելով ժողովներին և վերակացուներին, իրենց նամակներում ընդգծում են, որ երեցները պետք է ուշադրություն դարձնեն ժողովի հոգևոր վիճակին, ինչպես նաև օգնեն և ուղղեն նրան, ով անմտածված կամ սիալ քայլ է արել (2Տմ 4:2; 1Պտ 5:1, 2; համեմատիր Գո 6:1): Նրանց, ովքեր բաժանումներ են մտցնում ժողովում կամ աղանդավորություն են տարածում, հարկավոր է երկու անգամ նախազգուշացում տալ, ապա պետք է քայլեր ձեռնարկել նրանց նկատմամբ (Տիր 3:10, 11): Իսկ շարունակ մեղք գործողները պետք է հեռացվեն ժողովից: Սա դաս է մեղսագործների համար, որ ժողովը իրենց հանցավոր ընթացքը չի հանդուրժելու (1Տմ 1:20): Այն մարդկանց, ովքեր ժողովում որպես դատավոր հանդես գալու պատասխանատվություն ունեն, Պողոսը պատվիրում է գործը քննելու համար «միասին հավաքվել» (1Կթ 5:1–5; 6:1–5): Նրանք պետք է մեղադրանքը հաստատված համարեն միայն երկու կամ երեք վկայի առկայության դեպքում: Բացի այդ՝ փաստերը պետք է քննեն առանց նախօրոք վճիռ կայացնելու և առանց կողմնապահության (1Տմ 5:19, 21):

ՀՈՒԼԻՍԻ 26-0ԳՈՍՏՈՍԻ 1

**ԳԱՆՁԵՐ ԱՍՏՇՈՒ ԽՈՍՔԻՑ | 2 ՕՐԵՆՔ
19-21**

«Մարդկային կյանքը թանկ է Եփովայի աչքում»

w17.11, Էջ 14, պր. 4

Ընդօրինակիր Եփովայի արդարությունն ու ողորմությունը

⁴ Ապաստանի վեց քաղաքներն էլ հեշտ էր հասնել: Եփովան խրաբելացիներին պատվիրեց այնպես ընտրել քաղաքները, որ Հորդանան գետի երկու կողմերում էլ դրանք

հավասարապես տեղաբաշխված լինեին: Դա արվեց այն նպատակով, որ յուրաքանչյուր մարդ հեշտությամբ կարողանար արագ ապաստան գտնել (Թվեր 35:11-14): Ապաստանի քաղաքներ տանող ճանապարհները լավ վիճակում էին պահպանվում (2 Օրենք 19:3): Հրեական ավանդության համաձայն՝ ճանապարհներին նշանաձողեր էին տեղադրված, որոնք մարդկանց օգնում էին հեշտությամբ գտնել այդ քաղաքները: Քանի որ Երկրի ներսում ապաստանի քաղաքներ կային, առանց դիտավորության մարդ սպանած անհատը ստիպված չէր օտար Երկիր փախչել, որտեղ նա կարող էր կեղծ աստվածների պաշտելու գայթակղության առաջ կանգնել:

ա 17.11, Էջ 15, պր. 9

Ընդօրինակիր Եհովայի արդարությունն ու ողորմությունը

* Իսրայելացիներին արյունապարտությունից պաշտպանելով ապաստանի քաղաքների հիմնական նպատակներից էր (2 Օրենք 19:10): Եհովան սիրում է կյանքը և ատում է «անմեղ արյուն թափող ծեռքերը» (Առակ. 6:16, 17): Արդար և սուրբ Աստված չէր կարող աչք փակել նույնիսկ պատահմամբ կատարված սպանության վրա: Ճիշտ է, առանց դիտավորության մարդ սպանած անհատի հանդեպ ողորմություն էր դրանուրվում: Սակայն նա պետք է տեղի ունեցածը ներկայացներ երեցներին, ու եթե որոշվեր, որ սպանությունը պատահմամբ է կատարվել, նա պետք է ապաստանի քաղաքում մնար մինչև քահանայապետի մահը: Դա կարող էր նշանակել, որ այդ անհատը պետք է իր կյանքի մնացած մասն անցկացներ այնտեղ: Այս՝ հետևանքները լուրջ էին, սակայն դա բոլոր իսրայելացիներին օգնում էր խորությամբ հասկանալ, որ մարդու կյանքը սուրբ է: Իրենց կյանք Տվողին պատվելու համար նրանք պետք է խուսափեին որևէ գործողությունից կամ անգործությունից, որը կարող էր վտանգել ուրիշների կյանքը:

it, «Արյուն», պր. 5

Արյուն

Աստված մարդուն ապրելու իրավունք է տվել, և եթե որևէ մեկը խլի նրանից նրա կյանքը, պատասխան պետք է տա Աստծուն: Դա երևում է այն դեպքից, եթե Աստված Կայենին, որը մարդ էր սպանել, ասաց. «Եղբորդ արյունը երկրից բարձրածայն կանչում է ինձ» (Ծն 4:10): Նույնիսկ եթե անհատը ատում է իր եղբորը և այդախով նրա մահն է ցանկանում և եթե զրաբարտում կամ կեղծ վկայությունն է տալիս նրա դեմ՝ վտանգելով նրա կյանքը, ապա մեղավոր է դառնում իր մերձավորի կյանքի կամ նրա արյան դեմ ուժնձգություն անելու մեջ (Ղև 19:16; 20ր 19:18-21; 1Հվ 3:15):

Հոգևոր գանձեր

it-1, Էջ 518, պր. 1

Դատարան

Տեղի դատարանը տեղակայված էր քաղաքի դարպանների մոտ: (20ր 16:18; 21:19; 22:15, 24; 25:7; Հոթ 4:1): «Դարպասը» վերաբերում է քաղաքի մուտքի մոտ գտնվող բացօթյա տարածքին: Դրանց մոտ հավաքված ժողովորդի համար կարդում էին Օրենքը և հրահանգներ տալիս (Նեմ 8:1-3): Քանի որ օրվա ընթացքում դարպանների մոտ անցուդարձը շատ էր, որևէ քաղաքացիական գործի, օրինակ՝ ունեցվածք վաճառելու համար վկա գտնելը այնտեղ հեշտ էր: Դարպանների մոտ դատերը նույնական հրապարակ էին անցկացվում: Սա նպաստում էր, որ դատավորները գործը քննելիս և որոշում կայացնելիս ավելի բարեխիղճ ու արդար լինեին: Գործերը քննելու համար, ակներևաբար, դարպանների մոտ նրանց հարմարավետ տեղ էր հասկացվում (Հոթ 29:7): Սամուելը գնում էր Բեթել, Գաղգաղա ու Մասփիա և «այդ բոլոր քաղաքներում դատում էր Իսրայելին»: Նա նաև դատական գործեր էր քննում Շամայում, որտեղ իր տունն էր (1Մն 7:16, 17):

ՕԳՈՍՏՈՍԻ 2-8

ԳԱՆՁԵՐ ԱՍՏՇՈՒ ԽՈՍՔԻՑ | 2 ՕՐԵՆՔ
22-23

«Օրենքն ինչպես էր արտացոլում Եհովա-
յի հոգատարությունը կենդանիների հան-
դեա»

it-1, Էջ 375-376

Ծանրություն

Հնում բեռներ տեղափոխելու համար կենդա-
նիներ էին օգտագործում: Ըստ իսրայելացի-
ներին տրված պատվերի, եթե մեկը տեսներ,
որ իրեն ատող մարդու էշը ընկել է բերի ծան-
րության տակ, չպետք է թողներ ու հեռա-
նար, այլ պետք է «անպատճառ.... արձակեր»
կենդանուն (Ելք 23:5): Այն ծանրությունը, որ
կենդանին ի վիճակի էր կրել, անվանում էին
բեռ, օրինակ՝ «Երկու ջրոր բեռ» (2Թգ 5:17):

it-1, Էջ 621, պր. 1

Երկրորդ Օրենք

«Երկրորդ Օրենք» գրքում նշվում է նաև կենդա-
նիների հանդեպ գթասիրտ լինելու մասին: Իս-
րայելացիներին արգելվում էր վերցնել բնում
ծագերի կամ ձվերի վրա նստած թռչնին, քանի
որ սերնդին պաշտպանելու բնազդը նրան խո-
ցելի էր դարձնում: Մայր թռչնին պետք էր բաց
թռղնել, բայց ձագերին կարելի էր վերցնել:
Այդախով մայր թռչունը կվարողանար նոր սե-
ռունդ առաջ բերել (2Օր 22:6, 7): Եզն ու էշը
միասին լծել չեր թռլյատրվում, որպեսզի ավե-
լի թռլյալ կենդանին չտանջվեր (2Օր 22:10): Հա-
ցահատիկ կալսող եզան դունչը չեր կարելի
կապել, որ նա սովոր չտանջվեր, այն դեպքում,
երբ հացահատիկը շատ մոտ էր, ու կենդանին
էլ իր ուժերն էր ծախսում այն մանրացնելու
համար (2Օր 25:4):

ա03 10/15, Էջ 32, պր. 1-2

«Այլախառն լծակից մի լինիք»

ԻՆՉՊԵՍ երևում է նկարից, միասին լծված
ուղտն ու եզը իրենց բոլորովին լավ չեն
զգում: Երկու կենդանիներն էլ տանջվում են,

որովհետև լուծը, որ նրանք կրում են, նախա-
տեսված է այնպիսի կենդանիների հա-
մար, որոնք նույն չափի և նույն ուժի տեր
են: Այդպիսի լծկան կենդանիների բարօրութ-
յամբ մտահոգված՝ Աստված պատվիրել էր
իսրայելացիներին. «Եշ եւ եզը մէկտեղ վա-
րելու չգործածես» (Բ Օրինաց 22:10): Նույն
սկզբունքը կարելի էր կիրառել եզի և ուղտի
դեպքում:

Հողագործը սովորաբար նման դժվար վիճա-
կի մեջ չէր դնի իր անասուններին: Սա-
կայն երկու եզ չունենալու դեպքում հնարա-
վոր է, որ նա օգտագործեր իր տրամադրութ-
յան տակ եղած երկու տարրեր կենդանիներ: Ակներևաբար 19-րդ դարի այս հողագործը,
որին տեսնում էնք նկարում, հենց աղյատես էլ
որոշել է վարվել: Զափի ու կշռի տարրերութ-
յունը կարող էր պատճառ հանդիսանալ, որ
թույլ կենդանին ստիպված լիներ մեծ ջանքեր
գործադրել եւ չընկնելու համար, իսկ ուժե-
ղին սովորականից շատ ավելի մեծ բեռ բա-
ժին ընկներ:

Հոգևոր գանձեր

it-1, Էջ 600

Պարտք, պարտապան

Պարտքը փոխառություն է, որը վերցնողը
պարտավորվում է վճարել կամ փոխհատու-
ցել: Հին Իսրայելում պարտք հիմնականուն
վերցնում էին, երբ ֆինանսական խնդիր-
ներ էին ունենում: Իսրայելացու համար
պարտապան դաւնալը դժբախտություն էր,
քանի որ պարտք վերցնողը, ըստ հության,
դաւնում էր պարտք տվողի ծառան (Աղ 22:7): Այդ պատճառով Աստծու ժողովրդին
պատվեր էր տրված կարիքավոր իսրայելա-
ցուն պարտք տալիս լինել առատաձեն ու
անշահախնդիր և չփորձել նրա դժբախտութ-
յան հաշվին եկամուտ ստանալ՝ տոկոս պա-
հանջնելով նրանից (Ելք 22:25; 2Օր 15:7, 8; Աղ
37:26; 112:5): Սակայն օտարականներից կա-
րելի էր տոկոս պահանջել (2Օր 23:20): Հրեա
մեկնաբանների կարծիքով՝ այս սկզբունքը

Վերաբերում էր այն պարտքին, որը վերցնում էին գործի համար, ոչ թե կարիքի: Սովորաբար օտարականները ժամանակավոր էին լինում Խրայելում, ու նրանցից շատերը առևտորվ էին զբաղվում: Ուստի տրամաբանական էր ակնկալել, որ նրանք կարող էին տոկոս վճառել, հատկապես որ իրենք էլ իրենց հերթին ուղիղներին էին տոկոսով պարտք տալիս:

ՕԳՈՒՏՈՒԻ 9-15

**ԳԱՆՁԵՐ ԱՍԾՈՒԻ ԽՈՍՔԻՑ | 2 ՕՐԵՆՔ
24-26**

**«Օրենքն ինչպես էր արտացոլում Եհովա-
յի հոգատարությունը կանանց հանդեպ»**

it, «Կին», պր. 10

Կին

Անգամ զինվորական ծառայությանը վերաբերող օրենքները նպաստում էին և՝ ամուսնու, և՝ կնոջ բարօրությանը. նորապասակ ամուսինը մեկ տարով ազատվում էր զինվորական ծառայությունից: Դրա շնորհիվ ամուսինները հնարավորություն էին ունենում երեխա ունենալու: Մոր համար երեխան մեծ միշտարություն կլիներ, եթե ամուսինը երկար ժամանակ բացակայեր, հատկապես եթե մահանար պատերազմի դաշտում (2Օր 20:7; 24:5):

it-1, Էջ 963, պր. 2

Ճռաքաղ

Աղքատների օգտին ծառայող այս օրենքը մարդկանց մղում էր ապավինության օրինությանը և առատաձեռն ու անեսասեր լինել: Սակայն ակնհայտ է, որ ճնարադի մասին պատվերը ծովություն չէր իրախոսում: Ուստի հասկանալի է, թե Դավիթն ինչու այսպես արտահայտվեց. «Զեմ տեսել արդարին լրված, ոչ էլ նրա սերունդներին՝ հաց մուրալիս» (Սղ 37:25): Օգտվելով Օրենքի ընձեռած այդ հնարավորությունից՝ անգամ աղքատները իրենց տրնաջան աշխատանքի շնորհիվ քաղցած չէին մնում: Ո՞չ իրենք, ո՞չ իրենց երեխաները ստիպված չէին լինում հաց մուրալ:

ա11 3/1, Էջ 23

Գիտեի՞ք արդյոք

Եթե իին Խրայելում տղամարդը մահանում էր առանց զավակ թողնելու, ակնկալվում էր, որ նրա եղբայրն ամուսնանա այրու հետ, որ պեսզի սերունդ առաջ բերի և շարունակի մահացածի շառավիղը (Ծննդոց 38:8): Այս սովորությունը հետագայում դարձավ Մովսիսական օրենքի մի մասը՝ ստանալով տեղի պարտավորություն անվանումը (2 Օրենք 25:5, 6): Բոսսի քայլերը, որոնք նկարագրված են «Հոռութ» գրքում, ցույց են տալիս, որ այս պարտավորությունը տարածվում էր նաև մահացած ամուսնու մյուս ազգականների վրա, եթե նրա հարազատ եղբայրները մահացած էին (Հոռութ 1:3, 4; 2:19, 20; 4:1-6):

Այն փաստը, որ տեղի պարտավորության հետ կապված սովորությը պահում էին նաև Հիսուսի օրերում, երևում է սարուկեցիների ակնարկից, որը արձանագրված է Մարկու 12:20-22 համարներում: Սուածին դարի հետա պատմաբան Հովսեպոս Փլավիոսը նշում է, որ այդ սովորությի շնորհիվ պահպանվում էր ոչ միայն ընտանիքի անունը, այլև ունեցվածքը, ինչպես նաև այն նպաստում էր այրու բարօրությանը: Կինը չէր կարող ժառանգել իր ամուսնու սեփականությունը, սակայն եթե նա ամուսնանար իր տեղի հետ և երեխա ունենար, կպահպանվեր հանգուցյալի ժառանգական ունեցվածքը:

Հոգևոր գանձեր

it, «Ամուսնալուծություն», պր. 6

Ամուսնալուծություն

Բաժանման վկայական: Թեև խրայելացիները չարաշահում էին ամուսնալուծվելու թույլտվությունը, սակայն դա չի նշանակում, որ ի սկզբանե Մովսիսական օրենքով սահմանված ամուսնալուծվելու կարգի համաձայն՝ նրանք կարող էին հեշտությամբ քաժանվել: Դրա համար որոշակի ընթացակարգ գործություն ուներ: Ամուսինը պետք է մի փաս-

տաթուղթ կազմեր՝ «բաժանման վկայական գրեր», ապա «տար նրա [կնոց] ձեռքը և ուղարկեր իր տնից» (2Օր 24:1): Թեև Աստվածաշնչում այդ ընթացակարգի մասին մանրամասնորեն գրված չէ, սակայն այս իրավական քայլն անելու համար, ըստ Երևոյթին, պահանջվում էր դիմել իշխանություն ունեցող տղամարդկանց, ովքեր թերևս նախ փորձեին համոզել ամուսնուն չամուսնալուծվել: Բաժանման վկայականը պատրաստելու և ամուսնալուծությունը օրինականորեն ձևակերպելու համար ժամանակ էր պահանջվում, ինչը ամուսնուն հնարավորություն էր տալիս վերանայելու իր որոշումը: Ամուսնալուծության համար իմբք էր պետք, ու եթե օրենքը պատշաճորեն կիրառվեր, դա զսպող գործն կլիներ հապենակ ամուսնալուծությունների դեմ: Դա նաև կապատայաներ կնոց իրավունքներն ու շահերը: «Բաժանման վկայականի» բովանդակությունը Աստվածաշնչում նշված չէ:

ՕԳՈՍՏՈՍԻ 16-22

**ԳԱՆՁԵՐ ԱՍՏԾՈՒ ԽՈՍՔԻՑ | 2 ՕՐԵՆՔ
27-28**

«Այս բոլոր օրինությունները.... կիասնեն քեզ»

ա10 12/15, Էջ 19, պր. 18

Օրինություններ քաղիր Աստծու ոգով առաջնորդվող Թագավորի միջոցով

¹⁸ Լսել նշանակում է լրջորեն վերաբերվել Աստծու Խոսքում գրվածներին և Աստծու տվյալ հոգևոր կերակրին (Մատթ. 24:45): Այն նաև նշանակում է հնազանդվել Աստծուն և նրա Որդուն: Հիսուսն ասաց. «Ոչ թե ամեն ոք, որ ինձ «Տե՛ր, Տե՛ր» է ասում, կմտնի երկնքի թագավորությունը, այլ նա, ով կատարում է իմ Հոր կամքը, որ երկնքում է» (Մատթ. 7:21): Աստծուն լսել նաև նշանակում է հոժարակամորեն ենթարկվել նրա հաստատած կառուցին՝ քրիստոնեական ժողովին և նշանակված

երեցներին՝ «մարդկանց տեսքով պարզեներին» (Եփես. 4:8):

ա01 9/15, Էջ 10, պր. 2

‘Կիասնե՞ն’ ձեզ Եհովայի օրինությունները

² Բ Օրինաց 28:2-ում «լսես» թարգմանված երաւացերեն բայց արտահայտում է շարունակական գործողություն: Եհովայի ծառաները ոչ թե պարզապես ժամանակ առ ժամանակ, այլ միշտ պետք է լսեն նրան: Միայն այդ դեպքում Աստծո օրինությունը ‘կիասնի’ նրանց: «Կ’հասնեն» թարգմանված երաւացերեն բայց բացատրվում է որպես որսորդությանը վերաբերող բառ, որը շատ հաճախ նշանակում է «քռնել», «վրա հասնել»:

ա10 9/15, Էջ 8, պր. 4

Զանադրաբար Փնտրիր Եհովայի Օրինությունը

⁴ Իսկ ի՞նչ տրամադրվածությամբ իսրայելացիները պիտի հնազանդվեին: Օրենքում նշվում էր, որ Աստծուն համելի չէր լինի, եթե իր ժողովուրդը թերանար ծառայել իրեն «ուրախությամբ և սրտի բերկրանքով» (Կարդա՛ 2 Օրենք 28:45-47): Եհովան իր պատվիրաններին մեխանիկորեն հնազանդություն ցուցաբերելուց ավելին է պահանջում, չէ՞ որ կենդանիներն ու դևերը նույնայես հնազանդվում են (Մարկ. 1:27; Հակ. 3:3): Աստծուն անկեղծորեն հնազանդվելը սիրո դրսւորում է: Այդպիսի հնազանդությունը ուրախություն է պատճառում, քանի որ հավատում ենք, որ Եհովայի պատվիրանները ծանրաբեռնող չեն և որ նա «վարձատրում է նրանց, ովքեր ջանադրաբար փնտրում են իրեն» (Եբր. 11:6; 1 Հովհ. 5:3):

Հոգևոր գանձեր

իt, «Սահմանագծի նշան», պր. 2

Սահմանագծի նշան

Եհովայի օրենքը արգելում էր սահմանագծի նշանները տեղաշարժելը (2Օր 19:14; տես նաև Առ 22:28): Նա, ով «կտեղաշարժեր իր մերձավորի սահմանագծի նշանները»,

անեծքի տակ կընկներ (2Օր 27:17): Քանի որ հողատերերը սովորաբար իրենց հողատարածքից ստացած բերքով էին ապրում, տեղաշարժելով սահմանագծի նշանները՝ նրանը դիմացինին որոշ չափով զրկում էին ապրուստի միջոցներից: Սահմանագծի նշանները տեղաշարժելը համարժեք էր գողություն անելուն, և իին ժամանակներում դա այդպես էլ համարվում էր (Հոր 24:2): Սակայն կային անսկզբունքային մարդիկ, ովքեր գործում էին այդպիսի հանցանքներ. Օսեի ժամանակներում Հուդայի իշխանները նմանեցվում էին սահմաններ փոխողների (Օս 5:10):

ՕԳՈՍՏՈՒ 23-29

ԳԱՆՁԵՐ ԱՍՏՉՈՒ ԽՈՍՔԻՑ | 2 ՕՐԵՆՔ
29-30

«Եհովային ծառաւելը մեր ուժերից վեր չե»

w09 11/1, Էջ 31, պր. 2

Եհովան մեզ ընտրելու հնարավորություն է տալիս

Արդյոք դժվա՞ր է իմանալ, թե որոնք են Աստծու պահանջները, և դրանց համաձայն ապրել: Մովսեսն ասաց. «Այս պատուիրանքը, որ ես այսօր քեզ պատուիրում եմ, քեզ համար անհմանալի չէ, եւ հեռու չէ» (համար 11): Եհովան անհնար բան չի պահանջում մեզնից: Նա նաև այնքան շատ բան չի պահանջում, որ մենք չկարողանանք կատարել: Բայց այդ, հարկավոր չէ բարձրանալ «երկինք» կամ «ծովի այն կողմը» անցնել, որպեսզի իմանանք, թե դրոնք են Աստծու պահանջները (համարներ 12, 13): Աստվածաշունչը պարզ հայտնում է մեզ, թե ինչպես պետք է ապրենք (Միքիա 6:8):

w09 11/1, Էջ 31, պր. 1

Եհովան մեզ ընտրելու հնարավորություն է տալիս

«ԱՃԱԽ, չգիտես, թե ինչու, սկսում էի վախենալ ու մտածել, որ չեմ կարող հավատա-

րիմ մնալ Եհովային»: Այսպես արտահայտվեց մի կին, որը վաստ մանկություն էր ունեցել: Ճի՞շտ էր արդյոք նա մտածում: Մի՞թե մենք ճակատագրի գերին ենք: Ո՞չ: Եհովա Աստված մեզ պարգևել է ազատ կամք, ուստի մենք ունենք ընտրության հնարավորություն: Սակայն Եհովան ցանկանում է, որ ճիշտ որոշումներ կայացնենք, և Աստվածաշնչի միջոցով առաջնորդություն է տալիս: Քննենք Մովսեսի խոսքերը, որոնք արձանագրված են Բ Օրինաց 30-րդ գլխում:

w09 11/1, Էջ 31, պր. 4

Եհովան մեզ ընտրելու հնարավորություն է տալիս

Իսկ Եհովայի համար նշանակություն ունի⁹, թե ինչ ընտրություն ենք կատարում մենք: Այն: Աստված Մովսեսի միջոցով ասել է. «Կեանքը ընտրիր» (համար 19): Ինչպես՞ս կարող ես ընտրել կյանքը: Մարգարեն բացատրում է. «Քո Եհովայ Աստուծուն սիրես՝ նորա ձայնին լսես, եւ նորան յարես» (համար 20): Երբ սկսում ենք սիրել Եհովային, հոժարակամորեն հնազանդվում ենք նրան և, անկախ ամեն ինչից, նվիրված ենք մնում: Այդպես մենք ընտրում ենք կյանքը՝ լավագույն ուղին, ինչպես նաև Աստծու խոստացված նոր աշխարհում հավիտյան ապրելու հույս ենք ունենում (2 Պետրոս 3:11-13; 1 Հովհաննես 5:3):

Հոգևոր գանձեր

it-1, Էջ 665, պր. 3

Ականջ

Իր ծառաների միջոցով Եհովան ասաց, որ համար և անհնազանդ իսրայելացիների ականջները «անթլիատ» են (Եր 6:10; Գրծ 7:51): Նրանց ականջները ասես իցանված էին, ինչը նրանց իշանգարում էր լսել: Եհովան, ով թույլ է տալիս, որ անհնազանդ մարդկանց հոգևոր լսողությունը թթանա, իսկ իրեն փնտրողներին լսող և հասկացող ականջ է տալիս, չեր բացել իսրայելացիների ականջները (2Օր 29:4; Հո 11:8):

Պողոս առաքյալը ասաց, որ կգա մի ժամանակ, եթե իրենց քրիստոնյա անվանողներից ոմանք կուրանան ճշմարիտ հավատը: Աստծու Խոսքի ճշմարտությունները լսելու փոխարեն՝ նրանք կնախընտրեն կեղծ ուսուցիչներին լսել, ովքեր «իրենց ականջներին համելի բաներ» են ասում (2Տմ 4:3, 4; 1Տմ 4:1): Մարդու ականջները կարող են նաև «զնգալ» ցնցող, հատկապես աղետաբեր լուրեր լսելուց (1Սմ 3:11; 2Թգ 21:12; Եր 19:3):

ՕԳՈՒՏՈՒԻ 30-ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 5

ԳԱՆՁԵՐ ԱՍՏՇՈՒ ԽՈՍՔԻՑ | 2 ՕՐԵՆՔ
31-32

«Սովորենք ներշնչալ երգի պատկերավոր օրինակներից»

ա20.06, Էջ 10, պր. 8-9

«Միավորի՞ր իմ սիրով, որ վախենամ քնանունից»

* Նախքան իսրայէլացիները կմտնեին Ավետյաց երկիր, Եհովան մի երգ տվեց Մովսեսին (2 Օրենք 31:19): Մովսեսն էլ այդ երգը սովորեցրեց ժողովորին (**Կարդա 2 Օրենք 32:2, 3:**): Երբ մտածում ենք 2 Օրենք 32:2, 3 համարների շուրջ, պարզ տեսնում ենք, որ Եհովան չի ուզում՝ իր անունը գաղտնի պահի և սուրբ լինելու պատճառով չարտասանվի: Ընդհակառակը՝ Աստված ցանկանում է, որ բոլոր բանական հակները իմանան իր անունը: Միայն պատկերացրու, թե ի՞նչ մեծ պատիվ էր իսրայէլացիների համար, որ Մովսեսը սովորեցնում էր նրանց Եհովայի և նրա փառահեղ անվան մասին: Ինչպես որ մեղմ անձրևն է մնուցում ու թարմացնում խոտը, այնպես էլ Մովսեսի խոսքերը զորացրին ու քաջալերեցին իսրայէլացիներին: Ի՞նչ կարող ենք անել, որ մեր սովորեցրածն էլ նման ազդեցություն թողին մարդկանց վրա:

* Ծառայության ժամանակ կարող ենք Աստվածաշնչից մարդկանց ցույց տալ Աստծու անունը, նրանց առաջարկել գրակա-

նություն, տեսանյութեր և մեր կայքից Աստծուն փառաբանող այլ նյութեր: Մենք կարող ենք նաև առիթներ փնտրել, որ մեր երկնային չոր և նրա հիմանալի հատկությունների մասին խոսենք աշխատավայրում, դպրոցում կամ ճանապարհորդելիս: Երբ պատմում ենք երկրի և մարդկության վերաբերյալ Եհովայի հրաշալի նպատակների մասին, մարդկանց օգնում ենք նրան բոլորովին այլ լույսի ներքո տեսնել: Այդպես վարվելով՝ սրբացնում ենք Աստծու անունը և քողազերծում ենք նրա մասին տարածված ստերը: Աստվածաշնչյան ճշմարտությունները մեծ թարմություն են բերում մարդկանց (Ես. 65:13, 14):

ա09 5/1, Էջ 14, պր. 4

Պատկերավոր խոսք Աստվածաշնչում. ինչպես ս հասկանալ

Աստվածաշնչում Եհովա Աստծու որոշ հատկություններ համեմատվում են նաև անջունչ առարկաների կամ երևույթների հետ, ինչպես օրինակ՝ «Իսրայէլի Վեմ», «քերդ» (Բ Թագաւորաց 23:3; Սաղմոս 18:2; Բ Օրինաց 32:4): Իսկ ո՞րն է նմանությունը: Ինչպես որ մեծ ժայռն է հաստատուն, անշարժ և ամուր, այդպես էլ Եհովա Աստված կարող է լինել զորության աղբյուր ու պաշտպան կանգնել մեզ:

ա01 10/1, Էջ 9, պր. 7

Ընդօրինակեք Եհովային երեխաներին դաստիարակելիս

* Քննարկենք, թե ինչպես է Եհովան իսրայէլացիների հանդեպ սեր ցուցաբերել: Մովսեսը մի գեղեցիկ համեմատություն է արել նկարագրելու համար Եհովայի սերը նորակազմ իսրայէլ ազգի հանդեպ: Կարդում ենք. «Ինչպես որ արծիւը քրքրում է իր բոյնը, շուր է գալիս իր ձագերի վերայ, տարածում է թեւերը, վեր առնում նորանց, տանում նորանց իր թեւերի վերայ, այնպես Եհովան միայն ման ածեց [Հակոբին]» (Բ Օրինաց 32:9, 11, 12): Որպեսզի իր ձագին թոշել սովորեցնի, մայր արծիւը քրքրում է իր բոյնը՝ թեւերը

թափահարելով, որ ձագին դուրս հանի թռչելու: Եվ երբ ձագը դուրս է գցվում բնից, որը հաճախ բարձր ժայռերի վրա է գտնվում, մայրը սկսում է պտտվել նրա շուրջը: Երբ թվում է, թե ձագը ուր որ է գետնին կզարկվի, մայր արծիվն անմիջապես նետվում է՝ նրան տակից առնելով «իո թեւերի վերայ: Նմանապես, Եհովան սիրով հոգ էր տանում նորակազմ իսրայել ազգին: Նա նրանց տվել էր Մովսիսական օրենքը (Սաղմոս 78:5-7): Աստված իր ժողովրդին հետևում էր մեծ ուշադրությամբ և պատրաստ էր օգնության հասնել, եթե նրանք դժվարին կացության մեջ ընկնեին:

Հոգևոր գանձեր

ա04 9/15, էջ 27, այր. 11

**Ուշագրավ մտքեր «Երկրորդ Օրինաց»
գրքից**

31:12. Ժողովի հանդիպումների ժամանակ երեխաները պետք է նստեն մեծահասակների հետ ու ջանան լսել ու սովորել: